

ในระดับมัธยมศึกษา ทางกระทรวงศึกษาธิการของอังกฤษกำหนดให้มีการสอบวัดความรู้และความสามารถของเด็ก เมื่อจบการศึกษาในแต่ละช่วง การสอบจะจัดโดยคณะกรรมการอิสระ ซึ่งมี 5 คณะ ผลการสอบดังกล่าวจะนำไปใช้ในการสมัครเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาต่อไป การสอบนี้มี 2 ประเภทคือ

1. *ประกาศนียบัตรมัธยมพื้นฐาน (GCSE) หรือ General Certificate of Secondary Education* การสอบระดับนี้จะสอบเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 16 ปีขึ้นไป นักเรียนเลือกสอบประมาณ 8 - 12 วิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ ฯลฯ และผลการสอบจะแบ่งเป็น 7 ระดับคือ Grade A, B, C, D, E, F, G ผู้ที่สอบได้ Grade C ขึ้นไป จึงจะถือว่าสอบผ่าน นักเรียนที่สอบ GCSE ได้แล้ว (อย่างน้อย 5 วิชา) หากจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจะต้องศึกษาต่ออีกประมาณ 2 ปี แล้วจึงสอบ GCE "A" Level

2. *ประกาศนียบัตรมัธยมระดับสูง (GCE) "A" Level หรือ GCE Advanced* เป็นการสอบเพื่อวัดความสามารถทางวิชาการของเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป วิชาที่สอบมีให้เลือก 50 กว่าวิชา ส่วนใหญ่จะสอบ 2 - 3 วิชาที่มีความสัมพันธ์กันคือ ทางด้านวิทยาศาสตร์ (Science) หรือทางสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์ (Humanity) ผลการสอบมี 5 ระดับคือ A, B, C, D, E แต่เกรดที่ได้ทั้ง 5 ถือว่าสอบผ่านทั้งหมด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่พิจารณารับผู้มีผลการสอบในระดับ C ขึ้นไป บางแห่งอาจรับเฉพาะผู้ที่ได้ผลการสอบระดับ A และ B เท่านั้น

คุณสมบัติขั้นต่ำของการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จะกำหนดให้มีผลการสอบทั้ง 2 ระดับ ดังนี้

สอบผ่าน 5 วิชา โดยแบ่งเป็น GCSE 3 วิชา และ GCE "A" level 2 วิชา หรือ

สอบผ่าน 4 วิชา โดยแบ่งเป็น GCSE 1 วิชา และ GCE "A" level 3 วิชา

การสอบ GCSE, GCE "A" level จะสอบประมาณเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม (วีระพันธ์ สิทธิพงศ์, มปป. : 150 - 152)

โรงเรียน Public School มี 2 ประเภท คือ ประเภทหนึ่ง สำหรับนักเรียนชายมีไม่เกิน 200 โรงเรียน อีกประเภทหนึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนหญิงมี 241 โรงเรียน โรงเรียน Public ที่มีชื่อเสียงได้แก่ Eton, Winchester, Rugby

3. **อินดิเพนเด้นท์สกูล (Independent School)** มีประมาณ 1,300 โรงเรียน มี The Society of Headmasters of Independent School เป็นผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบ ถ้ามีระบบการสอนดีมีมาตรฐานสูงและมีอุปกรณ์การสอนเพียงพอ อาจจะสมัครเข้าเป็น Public School ได้ถ้าจำนวน Public School ว่างลง หลักการและจุดประสงค์เช่นเดียวกับการศึกษาใน Public School ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การศึกษาระดับสูง (University Education หรือ Higher Education)

เป็นการศึกษาศึกษาต่อจากมัธยมศึกษาและการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งแยกเป็นการศึกษา 2 แบบคือ การศึกษาในมหาวิทยาลัย และการศึกษานอกมหาวิทยาลัยการศึกษาแบบหลังกำลังได้รับการส่งเสริมมากและเป็นที่ยอมรับของประชาชน เมื่อเด็กมีอายุ 16 ปีแล้ว มีทางเลือกได้อย่างน้อย 4 ทางคือ

1. เรียนต่อในโรงเรียนเดิมจนอายุครบ 18 ปี
 2. เรียนต่อในมหาวิทยาลัยเพื่อสอบในระดับสูง หรือเรียนสายอาชีพ
 3. เรียนต่อในวิทยาลัยที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (เป็นชั้นต่อจากการศึกษาภาคบังคับ)
 4. ออกไปทำงานและเรียนต่อในภาคค่ำหรือภาคกลางวัน ถ้าได้รับอนุญาตจากนายจ้าง
- การเรียนต่อในระดับสูงทั้งในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะพิจารณาจากผู้สอบผ่านประกาศนียบัตรในระดับธรรมดาและระดับสูง ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นผู้กำหนด

สำหรับวิทยาลัย Sixth Form ที่เป็นของภาคเอกชน เปิดสอนวิชาในแบบ Sixth Form ที่อาจเรียนได้ในโรงเรียนทั่วไป เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมตัวสอบไล่ของรัฐ (GCSEs ประกาศนียบัตรมัธยมพื้นฐาน และ GCE A - Level ประกาศนียบัตรมัธยมระดับสูง) และเตรียมเข้าศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

การศึกษาที่วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่องจะเป็นหนทางที่เปิดโอกาสให้นักเรียนต่างชาติได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระบบการศึกษาของรัฐมากที่สุด ซึ่งวิทยาลัยเหล่านี้จะเปิดสอนหลักสูตรต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ GCSEs และ GCE A - level ตลอดจนหลักสูตรการฝึกอาชีพต่างๆ

ซึ่งรวมไปถึงสาขาศิลปะและการออกแบบ สาขาเทคนิคและการพาณิชย์ และสาขาอื่นๆ ทั้งนี้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็จะได้รับวุฒิปริญญาเหมือนกัน

เด็กอายุ 18 ปีขึ้นไปอาจเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและสามารถเข้าเรียนในวิทยาลัยด้านการศึกษาชั้นสูง เช่น โพลีเทคนิคหรือมหาวิทยาลัย การศึกษาต่อทั้ง 3 ประเภทเปิดโอกาสให้แก่นักเรียนจากต่างประเทศได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนชอบ โดยเสียค่าเล่าเรียนเอง วิทยาลัยการศึกษาระดับสูงเปิดสอนหลักสูตรในหลาย ๆ ระดับดังนี้

- หลักสูตรระดับผู้ชำนาญการ (Professional Course)
- หลักสูตรระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (Undergraduate)
- หลักสูตรอนุปริญญา (DIPHE)
- หลักสูตรระดับสูงกว่าปริญญาตรี (Postgraduate)
- หลักสูตรฝึกหัดครู (Training Course)

นอกจากจะเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่องแล้ว ก็ยังสามารถเข้าศึกษาต่อที่โพลีเทคนิคซึ่งเปิดสอนหลักสูตรทุกระดับของการศึกษาในชั้นสูง เกือบทุกสาขาวิชาชีพทั้งนี้แต่ละสถาบันจะเน้นหนักไปในด้านวิชาเฉพาะแตกต่างกัน

สำหรับนักเรียนที่ต้องการจะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ประเทศอังกฤษมีมหาวิทยาลัยอยู่ 46 แห่ง นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยของรัฐแล้วยังมีมหาวิทยาลัยเอกชนอีกหลายแห่ง และมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อผู้เรียนทางบ้านอีก มหาวิทยาลัยทุกแห่งจะมีอิสระเต็มที่ในการกำหนดหลักสูตร การวัดผลการศึกษา การรับนักศึกษา อีกทั้งการจัดสรรเงินทุนเพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยเองอีกด้วยศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์และหลักสูตรอื่น ๆ จะใช้เวลาเรียน 3 - 6 ปี หลักสูตร first degree หรือปริญญาตรี (ซึ่งบางครั้งจะเรียกแตกต่างกันไปจาก first degree) จะเรียนเต็มเวลา (บีก ไอเดีย, มปป. : 31 - 32)

4. อุดมศึกษา

การศึกษาในชั้นอุดมศึกษา โดยปกติจะเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ได้ปริญญาหรือเทียบเท่า ดังนั้นการศึกษาระดับนี้จึงรวมถึงมหาวิทยาลัย วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยครู และสถาบันการศึกษาต่อเนื่องที่เปิดสอนชั้นปริญญา หลักสูตรปริญญาตรีโดยทั่วไป

3 - 4 ปี ขึ้นอยู่กับประเภทของปริญญาหรือสาขาวิชา และระบบการศึกษาในอังกฤษนั้นเป็นระบบที่ค่อนข้างยุ่งยากและสลับซับซ้อน นักเรียนที่เรียนจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะประเภทใดมีโอกาที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งสี่มหาวิทยาลัยที่เก่าอายุเกิน 600 ปี คือ Oxford และ Cambridge แต่ละมหาวิทยาลัยปกครองตนเองโดยอิสระ

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีทั้งการจกภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย คือ สำหรับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยนั้นมีแนวโน้มว่าการศึกษานอกมหาวิทยาลัยได้รับความนิยมมากขึ้นเท่ากับการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย

1. การศึกษาภายในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอิสระที่ไม่ขึ้นอยู่กับกระทรวงใด โดยปกตินักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมีอายุ 18 ปี และผ่านการสอบ G.C.E. ระดับเจตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป การเรียนในมหาวิทยาลัยส่วนมากใช้เวลา 3 - 4 ปี สาขาทันตแพทย์ใช้เวลา 5 ปี สถาปัตยกรรมและสัตวแพทย์ใช้เวลา 5 - 6 ปี แพทย์ใช้เวลา 6 ปี เมื่อสำเร็จแล้วจะได้รับปริญญาบัตร ปัจจุบันมหาวิทยาลัยคิล Keele และมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ หลายแห่งได้ทดลองใช้หลักสูตร 4 ปี สำหรับปริญญาตรี โดยสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปไปในปีแรก แล้วแยกสอนวิชาเฉพาะในปีที่สอง

2. การศึกษาภายนอกมหาวิทยาลัย การศึกษานอกมหาวิทยาลัยนี้ได้แก่เป็นการศึกษาวิชาอาชีพศึกษา วิชาช่างเทคนิค และการศึกษาวิชาการประยุกต์ การศึกษาเริ่มตั้งแต่ชั้นประกาศนียบัตร (Diploma) ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เด็กจะเริ่มศึกษาในระดับประกาศนียบัตรได้ตั้งแต่อายุพันเกณฑ์บังคับ คืออายุ 16 ปีเศษ โดยไม่ต้องสอบ G.C.E. แต่ถ้าจะเริ่มการศึกษาที่สูงขึ้นไป ต้องสอบ G.C.E. หรือมีพื้นความรู้ตามที่การศึกษาระดับนั้นๆ ต้องการ การศึกษาแบบนี้กำลังได้รับการส่งเสริมมาก

สถานศึกษาสำหรับวิชาทางด้านนี้มีหลายประเภท เช่น College of Further Education Technical Colleges of Education, National College และ Polytechnics เป็นต้น สถานศึกษาเหล่านี้ส่วนมากขึ้นอยู่กับศึกษาธิการประจำท้องถิ่น เป็นสถานศึกษาที่ให้วุฒิมัธยมหรือปริญญาบัตรตามหลักสูตรที่ดำเนินการสอนเองไม่ได้ ผู้สำเร็จจะได้รับวุฒิมัธยมหรือปริญญาบัตรจากองค์การภายนอกที่ได้รับอำนาจ เช่น กระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ เป็นผู้ประสาทวุฒิมัธยมที่ต่ำกว่าปริญญาตรี

การศึกษาในมหาวิทยาลัยของประเทศอังกฤษ

มหาวิทยาลัยเน้นในเรื่องคุณภาพ การเข้ามหาวิทยาลัยไม่มีการแบ่งชั้น เชื้อชาติ หรือศาสนา แต่ในบางแห่งอาจมีการแบ่งตามเพศ คือ ไม่เป็นแบบสหศึกษา ตามสถิติแล้วเปอร์เซ็นต์เฉลี่ย ชาวอเมริกันนิโกร ยังมีโอกาสมากกว่าชาวอังกฤษเสียอีก

ถึงแม้ว่าอุดมศึกษาของประเทศอังกฤษจะเป็นเรื่องของการคิดสร้างสรรค์แก่คนที่มีสติปัญญาเป็นเลิศเท่านั้น แต่เรามองในบางแง่ การอุดมศึกษาของประเทศนี้มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเสียอีก นักศึกษาที่ยากจนสามารถเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้ โดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้นักศึกษาถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ได้รับทุนประมาณหัวละ 1,000 ปอนด์ต่อปี เช่น การออกค่ากินอยู่ ส่วนผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต้องจ่ายเงินเพื่อการศึกษาบ้าง

มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะควบคุมนโยบายการรับเข้าเอง โดยอาศัยผลการสอบ G.C.E. นักศึกษาจะต้องสอบผ่านวิชาเฉพาะในสายสาขาและโดยเฉพาะ 2 วิชา จะต้องทำคะแนนได้ในระดับสูง ปัญหาข้อหนึ่งที่ทำให้การอุดมศึกษาของประเทศนี้ต้องล่าช้า เพราะการที่รัฐบาลกลางต้องรับภาระในการออกค่าใช้จ่ายสูงมาก โดยมีเงินทางด้านอื่นมาช่วยบ้างเล็กน้อย

ในขณะที่ประเทศผลิตผู้ชำนาญในระดับสูงออกมาในจำนวนจำกัด บางส่วนยังต้องสูญไป เนื่องจากอพยพไปทำงานในประเทศอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะได้เงินดีกว่า

การศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องอ่านและศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งคล้ายกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและรัฐบาล สถานอุดมศึกษามีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) และมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานในลักษณะ Self - Governing Institution คณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเป็นองค์การที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลและมหาวิทยาลัย

การเรียกชื่อปริญญาบัตร สิ่งที่ทำให้เกิดความสับสนอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากความแตกต่างของระบบในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศอังกฤษแล้ว ได้แก่ การเรียกชื่อปริญญาบัตรต่าง ๆ ปริญญาที่มหาวิทยาลัยส่วนมากให้คือ B.A. (Bachelor of Arts) และ B.Sc. (Bachelor

of Science) สำหรับที่อีออกฟอร์ด และเคมบริดจ์ไม่ว่าจะจบอักษรศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ปริญญาที่ได้รับมีอย่างเดียวกันนั่นคือ B.A. ส่วน B.Sc. นั้น เป็นปริญญาตรีขั้นสูงขึ้นไป (เทียบได้กับปริญญาโท)

การศึกษาในระดับต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

1. การศึกษาเพื่อปริญญาขั้นต้น เพื่อที่จะให้ได้รับปริญญาขั้นต้นนั้น ต้องเป็นนักศึกษาเต็มเวลาเป็นเวลานานอย่างน้อย 3 ปี ยกเว้นกรณีที่มีสมัครเป็นนักศึกษาภายนอกที่มหาวิทยาลัยลอนดอน หรือเป็นนักศึกษาเวลาเย็นที่วิทยาลัยเบิร์กเบค (Birk Beck College)

2. การศึกษาหลังจากได้รับปริญญาขั้นต้นแล้ว เมื่อจบปริญญาขั้นต้นแล้วอาจเรียนอีก 1 ปี หรือ 2 ปี เพื่อให้ได้ประกาศนียบัตร หรือดีโพลมา ซึ่งเปิดให้เฉพาะผู้ได้ปริญญาแล้วเท่านั้น

ถ้าประสงค์จะทำปริญญาต่อก็อาจทำได้ 2 ประเภท คือ ปริญญาโท และปริญญาเอก การศึกษาระดับนี้เน้นหนักไปทางด้านวิจัยภายใต้การแนะนำของอาจารย์

มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีอิสรภาพที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของตนเองการเรียนในระดับนี้มุ่งในวิชาเอกที่นักศึกษาสนใจ โดยเฉพาะเรียนอย่างลึกไม่ได้เรียนอย่างกว้าง และไม่ได้เรียนหลายวิชาเหมือนมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่มุ่งให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเอง จึงไม่ต้องเข้าชั้นมากเหมือนในสหรัฐอเมริกา

ระดับและประเภทของการศึกษาที่น่าสนใจ

การฝึกหัดครู

ในประเทศอังกฤษการที่จะเป็นครูอาจเป็นได้ 2 ทาง คือ

1. การศึกษาในมหาวิทยาลัยจบแล้วได้ปริญญาบัตร
2. การเรียนในวิทยาลัยครูเป็นเวลา 3 ปี

วิทยาลัยครูรับผู้ที่มีคุณสมบัติต่ำกว่ามหาวิทยาลัย โดยปกติแล้ววิทยาลัยครูจะรับผู้ที่สอบ G.C.E. ระดับโอ ได้อย่างน้อยที่สุด 5 วิชา และมีอายุ 18 ปีเป็นอย่างน้อย ส่วนความต้องการขั้นต่ำสุดของมหาวิทยาลัยคือผู้ที่ได้ G.C.E. ระดับเออย่างน้อย 2 วิชา อย่างไรก็ตามเท่าที่ปรากฏในปัจจุบันอาจจะเนื่องจากจำนวนนักเรียนมีมากขึ้น ปรากฏว่าในปี ค.ศ. 1963 จำนวน

40 เปอร์เซ็นต์ ของผู้ที่เข้าวิทยาลัยครูสอบได้ระดับเอ สองวิชาหรือมากกว่านั้น และนับวัน วิทยาลัยก็มีสิทธิ์จะพิจารณาจากผู้ที่สอบได้ระดับเอได้มากขึ้น

ผู้ที่ได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัย อาจจะออกไปเป็นครูได้ โดยไม่ต้องผ่านการฝึกหัดครู 1 ปี หรือจะผ่านก็ได้ คล้ายกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสมัยที่ยังไม่มีคณะครุศาสตร์ ผู้ที่จบอักษรศาสตรบัณฑิต หรือวิทยาศาสตร์บัณฑิตอาจจะสมัครเป็นครูสอนวิชาที่ตนเรียนมา หรือจะเรียนต่อเฉพาะการฝึกหัดครู เพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมอีก 1 ปี ซึ่งเปิดสอนที่ คณะอักษรศาสตร์ เสียก่อนที่จะออกไปเป็นครูก็ได้ ผิดกันแต่ว่าของประเทศอังกฤษถ้าไม่เรียนต่อ ฝึกหัดครูก่อนจะออกไปสอนในโรงเรียนใด ๆ นั้น จะต้องได้รับการรับรองจาก Department of Education เสียก่อน

การอาชีวศึกษา

การอาชีวศึกษาของอังกฤษมีสอนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับ ปริญญาเอกสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ที่สอนอาชีวศึกษาคือ วิทยาลัยเทคนิค ซึ่งเจริญขึ้นและ แยกมาจากสถาบันทางเครื่องจักรกลในสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม ปัจจุบันการศึกษาในด้านนี้เน้น ที่จะผลิตช่างเทคนิคมาก เพราะสมัยนี้เป็นสมัยแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

การอาชีวศึกษาในประเทศอังกฤษสามารถเรียนได้ 3 ทางด้วยกันคือ

1. การเรียนโดยหลักสูตรเต็มเวลา (Full - time)
2. หลักสูตรที่เรียนเป็นบางเวลา (Part - time)
3. หลักสูตรการเรียนสลับกับการฝึกงาน อย่างละ 6 เดือน (Sandwich Courses)

หลักสูตรอาชีวศึกษานี้กว้างขวางและแตกต่างกันมาก มีตั้งแต่หลักสูตรสำหรับฝึกอาชีพ ที่ต้องใช้ฝีมือหรือหลักสูตรการช่าง จนถึงขั้นปริญญาเอก ได้แก่

1. หลักสูตรการช่าง (Craft Courses) วิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ เปิดสอนหลักสูตรนี้เพื่อฝึก ผู้มีอาชีพที่ต้องใช้มือ เป็นต้นว่า ช่างปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างไฟฟ้า และช่างเครื่องยนต์ โดยปกติ เป็นหลักสูตรที่เรียนเป็นบางวิชาเท่านั้น ผู้ที่เรียนจบ 2 ปี มีสิทธิ์สอบเพื่อรับประกาศนียบัตรงาน ฝีมือ และผู้ที่เรียนจบ 4 ปี มีสิทธิ์สอบเพื่อรับประกาศนียบัตรงานฝีมือชั้นสูง

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรแห่งชาติ (National Certificate Courses) ประกาศนียบัตรแห่งชาตินี้ควบคุมและให้โดยคณะกรรมการร่วมกันระหว่างกรมการศึกษา (Department of Education) และองค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพนั้น ๆ เช่น สถาบันวิศวกรและช่างกล คณะกรรมการร่วมเป็นผู้อนุมัติหลักสูตรและแต่งตั้งที่ปรึกษา ในการสอบประกาศนียบัตรแห่งชาติ แบ่งเป็นสองประเภท คือชั้นสามัญและชั้นสูง

เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในต้นปี ค.ศ.1961 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงและส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสดีขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาทางเทคนิค จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับช่างเทคนิค ช่างฝีมือ ตลอดจนการดำเนินงานในวิทยาลัยเทคนิค หลักสูตรประกาศนียบัตรแห่งชาตินั้นถึงแม้ว่ามุ่งที่จะผลิตช่างเทคนิค แต่ประชาชนที่ไม่สามารถเรียนถึงขั้นมหาวิทยาลัย ก็มักจะใช้เป็นหนทางที่จะก้าวไปสู่ฐานะทางวิชาชีพ เพื่อให้เป็นผู้ชำนาญทางเทคโนโลยี ดังนั้นจึงมีการยกระดับประกาศนียบัตรแห่งชาติให้สูงขึ้น เพื่อให้รับกับมาตรฐาน การเข้าสถาบันทางวิชาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรก็ยากขึ้น ในระยะหลังหลักสูตรประกาศนียบัตรสามัญลดลงมาจาก 3 ปี เป็น 2 ปี แต่ผู้ที่เข้าเรียนต้องได้ G.C.E. ระดับโอ 4 วิชา หรือเทียบเท่า

3. หลักสูตรดิพลอมาแห่งชาติ (National Diploma Courses) คล้ายกับประกาศนียบัตรแห่งชาติ แต่จะได้รับหลังจาก เรียนหลักสูตรเต็มเวลา เป็นเวลา 2 - 3 ปี และแบ่งออกเป็น 2 ประเภท เช่นกันคือ ชั้นสามัญและชั้นสูง

โดยปกติผู้ที่เข้าเรียนเพื่อจะสอบให้ได้ดิพลอมาชั้นสามัญจะได้ G.C.E. ระดับโอในวิชาสาขานั้น ๆ และเรียนเต็มเวลา เป็นเวลา 2 ปี ส่วนผู้ที่สมัครจะทำดิพลอมาชั้นสูงต้องได้ G.C.E. ระดับเอ แล้วเรียน 3 ปี ปัจจุบันหลักสูตรประเภทหลังคือ ชั้นสูงมีเป็นแบบ Sandwich Courses ด้วย คือเรียนในวิทยาลัย 6 เดือน และฝึกงานตามโรงงานอุตสาหกรรม 6 เดือนสลับกัน ถ้าจะเปรียบสายสามัญแล้วผู้ที่สำเร็จประกาศนียบัตรแห่งชาติชั้นสามัญและดิพลอมาแห่งชาติชั้นสามัญ อาจเปรียบคร่าว ๆ ได้แก่ ผู้ที่ได้ G.C.E. ระดับเอ รวมทั้งอายุก็ไล่เสียกัน หรือสูงกว่าเล็กน้อย ส่วนประกาศนียบัตรแห่งชาติชั้นสูงและดิพลอมาแห่งชาติชั้นสูงก็เทียบเท่ากับปริญญาตรี

4. หลักสูตรดีโพลมาทางเทคนิค (Diploma In Technology Courses) ได้จัดทำตั้งแต่ปี ค.ศ.1955 เป็นต้นมา เป็นหลักสูตรที่เทียบเท่าปริญญาตรีเกียรตินิยม (Honours degree) จากมหาวิทยาลัยและได้รับการยอมรับจากมหาวิทยาลัยต่างๆ สถาบันทางวิชาชีพและกรมการศึกษา

หลักสูตรนี้คล้ายกันกับหลักสูตรของประเทศไทย คืออาจเรียนสำเร็จธรรมดาหรือได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่งหรือสอง คุณสมบัติขั้นต่ำสุดของผู้ที่จะเข้าศึกษาได้ คือ G.C.E ระดับเอ 2 วิชา หรือได้ประกาศนียบัตรแห่งชาติชั้นธรรมดา และเป็นผู้ที่ได้คะแนนดี หลักสูตรนี้มีระยะเวลา 4-5 ปี นอกเหนือไปจากการเรียนวิชาเฉพาะ 6 เดือน สลับกับการฝึกงานในโรงเรียนอุตสาหกรรม 6 เดือน แล้วนักศึกษาจะต้องเรียนวิชาทั่ว ๆ ไป เช่น สังคมศึกษา วรรณคดี ประณีตศิลป์ การบริหารธุรกิจอีกด้วย โดยเหตุนี้ดีโพลมาทางเทคโนโลยีจึงได้รับการพิจารณาว่าสูงกว่าปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง การเรียนทางวิชาการและการฝึกงานอาชีพจะมีอัตราส่วนอย่างไ่นั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละวิทยาลัย เช่น ในวิชาวิศวกรรมศาสตร์ อาจเป็นการเรียนในวิทยาลัย 6 เดือน สลับกับการฝึกงานในโรงงาน 6 เดือน ติดต่อกันไป 4 - 5 ปี หรืออาจเป็นการเรียนสลับการฝึกงานอย่างน้อย 4 ปี และฝึกงานในโรงงานตอนท้ายอีก 1 ปีเต็มนักศึกษามีเรียนมี 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 เป็นพวกทำงานในบริษัทหรือองค์การใดองค์การหนึ่ง และได้รับการอนุญาตให้เรียนโดยได้รับเงินเดือนเต็ม

ประเภทที่ 2 คือนักศึกษาที่ได้รับทุนจากองค์การศึกษาสวนท้องถิ่น

5. การเป็นสมาชิกของวิทยาลัยผู้ชำนาญทางเทคโนโลยี (Membership of the College of Technologists) สำหรับขั้นที่สูงกว่าดีโพลมาทางเทคโนโลยี คือการเป็นสมาชิกของวิทยาลัยผู้ชำนาญทางเทคโนโลยี ซึ่งเทียบได้กับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะต้องมีบุคคลทั้งจากวิทยาลัยและจากบริษัทหรือองค์การอุตสาหกรรมที่ตนทำการค้นคว้าวิจัยอยู่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

6. หลักสูตรดีโพลมาทางการบริหารธุรกิจ (Diploma Course in Mangement Studies) เป็นการศึกษาขั้นสูงกว่าปริญญา คือผู้ที่ศึกษาต้องมีความรู้อย่างน้อย ระดับประกาศนียบัตรแห่งชาติชั้นสูงทางเทคโนโลยี ทางพาณิชย์ หรือธุรกิจซึ่งเท่ากับได้ปริญญาตรี และต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 23 ปี หลักสูตรนี้มีระยะเวลาเรียนเต็มเวลา 1 ปี หรือนานกว่าถ้าเรียนบางเวลา

การศึกษาผู้ใหญ่

โดยทั่วไปแล้วการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศอังกฤษ เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาประเภทนี้มาก การศึกษาผู้ใหญ่มีหลายรูปแบบและการจัดแตกต่างกันแล้วแต่ผู้จัด และแหล่งสนับสนุนทางการเงิน การศึกษาผู้ใหญ่แบ่งเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นต้น และขั้นสูง

การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นต้น องค์การศึกษาส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ขั้นต้น คือการศึกษาเพื่อการอ่านออกเขียนได้ การศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ สังคม การเมือง กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม และการใช้เวลาว่าง อาจจัดขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ประจำท้องถิ่น วิทยาลัยและสถานศึกษาอื่น ๆ

การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นสูง เป็นการศึกษาสำหรับวิชาชีพขั้นสูง หรือวิชาการขั้นสูง จัดในสถาบันอุดมศึกษาหรือในสถานศึกษาอื่น ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย แต่มีหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยทำหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานการศึกษานี้โดยตรง คือหน่วยการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกเทศไม่ขึ้นกับคณะใดของมหาวิทยาลัย มีผู้อำนวยการรับผิดชอบในการบริหารงานโดยเฉพาะ หน่วยงานนี้ประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรม องค์ธุรกิจต่าง ๆ ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้แก่พนักงานหรือคนงานของโรงเรียน บริษัท โดยประสานงานกับสมาคมการศึกษาผู้ใหญ่ในโรงงาน

วิทยาลัยชุมชนหรือวิทยาลัยหมู่บ้าน

จุฑัย ดุลยเกษม กล่าวถึงการไปดูงานที่วิทยาลัยหมู่บ้านที่ มณฑลเคมบริดจ์ว่าความคิดในการจัดโรงเรียนชุมชนหรือโรงเรียนชาวบ้านกำลังระบาดไปทุกแห่งทุกหน โดยเฉพาะในประเทศที่ "กำลังพัฒนา"

ความคิดในการจัดตั้งวิทยาลัยหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า Village College ขึ้นในมณฑลเคมบริดจ์นั้น มีขึ้นเมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ในสมัยที่นาย Heney Morris รั้งตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานการจัดการศึกษาประจำมณฑลนั้น ในช่วงนั้นสภาพบ้านเมืองทั่วไปได้มีการปรับปรุงขยายและรื้อฟื้น ก่อให้เกิดเมืองใหม่ขึ้นหลายต่อหลายแห่ง นายมอริสมีความรู้สึกว่าหากมิได้มีการกระทำใด ๆ เป็นการหยุดยั้งการขยายตัวของเมือง (Urban) ให้สภาพของชนบท

อันสวยงาม ร่มรื่นน่าอยู่ ชีวิตที่สงบสุขจะถูกถูกรานและถูกทำลายให้หมดสิ้นไป และเขาคิดว่า บทบาทของโรงเรียนที่เป็นเพียงสถานที่เด็ก ๆ มาเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียวน่าจะไม่พอ นายมอริสและคณะกรรมการจัดการศึกษาประจำมณฑล จึงคิดวางโครงการจัดตั้งวิทยาลัยหมู่บ้าน ขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนไว้ว่าจะให้โรงเรียนเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทในชุมชนนั้น กล่าวคือ โรงเรียนจะเป็นสถานที่ให้วิชาความรู้ การอบรมสั่งสอนแก่กุลบุตร กุลธิดา ตามลักษณะของโรงเรียนโดยทั่วไป และเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในด้านการศึกษา วิชาชีพ กิจกรรมบันเทิง ห้องสมุด และการสนทนาการ ของคนทุกระดับตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ และที่สำคัญที่สุดคือ ให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้โอกาสแก่สมาชิกในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา การจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีข้อเสนอแนะอย่างเสรี

โครงสร้างระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักร

อายุ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ระดับ	I						II						III				IV					
ชั้น	1		2		3				4		5		6									
การศึกษา บังคับ	[Shaded area]																					
ประเภท โรงเรียน	ประถมศึกษา เด็กเล็ก เด็กโต แกรมมาร์ และ แบบประสม																					
	ชั้นกลาง						แบบประสม															
							มัธยมสมัยใหม่				การศึกษาต่อในวิทยาลัย											
	(ก) ร.ร.เด็กเล็ก (ข) ชั้นเรียนเด็กเล็ก ■ การศึกษาเตรียมเข้าระดับที่ 1 การสอบ (ก) ประกาศนียบัตรทั่วไปทางการศึกษาระดับธรรมดา หรือประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปลายปีของชั้นที่ 3 (ข) ประกาศนียบัตรทั่วไปทางการศึกษาระดับสูงปลายปีของ ชั้นที่ 4												วิทยาลัยวิชาการศึกษา โพลีเทคนิค อุดมศึกษา สถาบัน มหาวิทยาลัย ปริญญาตรี หลังปริญญาตรี									

(อบรม สนิทบาล, 2537 : 188)

ปัญหาทางการศึกษา

ประเทศอังกฤษ มีการศึกษาที่จัดว่าก้าวหน้าประเทศหนึ่งในโลก แต่กระนั้นก็ยังมีความปัญหาบางข้อที่พบเห็นอยู่เสมอ ปัญหาเหล่านี้คือ

1. ปัญหาการขาดเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล ในโรงเรียนอนุบาล
2. ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการจะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่สภาการศึกษาได้ตั้งไว้ เพราะครูมักจะเข้าใจและตีความหมายของคำว่า Activity and experience ว่าเป็นความรู้ที่ได้มา ไม่จำเป็นต้องจัดให้นักเรียนตลอดเวลา
3. การที่มีกฎหมายการศึกษา ค.ศ.1944 แบ่งการศึกษาระดับมัธยมเป็น 3 ประเภท คือ Grammar, Technical และ Modern ทำให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกต้องให้ลูกหลานเรียนที่โรงเรียน Grammar มากกว่าโรงเรียนประเภทอื่น จะได้ไม่เกิดปมด้อย
4. ตลอดระยะเวลา 30 ปีของการจัดการศึกษาระยะหลัง ๆ นี้ การสอบสิบเอ็ดบวก (Eleven Plus Examination) ทำให้เกิดความผิดหวังและแตกแยกขึ้นแก่นักเรียนและผู้ปกครองมาก
5. การกำหนดขยายการศึกษาภาคบังคับ ให้เด็กอยู่ในโรงเรียนอายุสูงขึ้นไปอีก ความต้องการครูยิ่งมากขึ้น ปัญหาเรื่องครูสตรีออกไปแต่งงานมีมากขึ้นทำให้ขาดแคลนครู

การแก้ปัญหา

1. กระทรวงศึกษาธิการ จะให้เงินอุดหนุนเป็น 55%
2. การแก้ปัญหาครูขาดแคลนกระทำโดย
 - จ้างครูชั่วคราวแบบ Part-time
 - ให้วิทยาลัย มหาวิทยาลัย รับนักศึกษามากขึ้น
 - ครูที่ครบกำหนดปลดเกษียณต่ออายุออกไปอีก
 - แก้ไขกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่ออกไปแต่งงานกลับเข้ามาเป็นครูได้อีก
 - ใช้วิทยุและโทรทัศน์เป็นอุปกรณ์ช่วยในการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

สรุป

การศึกษาของประเทศอังกฤษ มีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในการกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติในระดับสูง แต่ไม่ได้ถือเสมือนเป็นเจ้าของโรงเรียน และเป็นนายครู จะเป็นผู้สนับสนุนและเสนอฐานะมากกว่าควบคุม

2. การดำเนินการศึกษาที่ได้ผลดีนั้น มักจะเป็นองค์การหรือสถาบันเอกชน

3. ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะจัดและดำเนินการกำหนดหลักสูตรแบบเรียน การสอนของตนตามที่ต้องการ

มีข้อน่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งว่า แม้แต่องค์การศึกษาส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้กำหนดหลักสูตรและตำราเรียนให้แก่แต่ละโรงเรียน ให้ขึ้นอยู่กับครูใหญ่และครูของแต่ละโรงเรียนดำเนินการเอง แม้จะมีสภามหาครู - ผู้ปกครอง แต่ก็มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรน้อย แสดงให้เห็นถึงการที่ชาวอังกฤษให้ความสำคัญระต่อนักวิชาการที่จะดำเนินการเองเป็นอย่างมาก

การศึกษาของประเทศอังกฤษตามนโยบายใหม่จะเปลี่ยนทิศทางไปจากระบบเดิมในทุกระดับ การมัธยมศึกษาจะเปลี่ยนจากที่เคยให้เด็กรับการศึกษตามระดับสติปัญญาตั้งแต่อายุยังน้อยให้แก่แต่ละคนเลือกแนวทางศึกษาของตัวเองตามความถนัดโดยยกเลิกการสอบแบบสิบเอ็ดบวก (Eleven Plus Examination) และโรงเรียนมัธยมสายวิชาการ (Grammar School) โดยตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมมาแทนที่ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สามารถรับนักเรียนทุกประเภทเข้าเรียนรวมกัน ใครจะเลือกเรียนวิชาทางด้านไหนก็ได้ตามใจสมัคร

สำหรับการศึกษาระดับสูงนั้นได้มีแนวโน้มและนโยบายที่เน้นหนักไปทางการศึกษาวิชาการภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมี Polytechnics เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญซึ่งภายในเวลาไม่เกิน 10 ปีข้างหน้านี้นักเรียนชั้นปริญญาใน Polytechnics จะมีจำนวนเทียบเท่านักศึกษาในมหาวิทยาลัย

การศึกษาของประเทศฝรั่งเศส

1. สภาพทั่วไป

ประเทศฝรั่งเศสมีขนาดใหญ่เป็นที่สองรองจากรัสเซีย (เมื่อเทียบกลุ่มประเทศยุโรป) ประชาชนฝรั่งเศสมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในด้านเชื้อชาติภาษาและศาสนา ทำให้การปกครองโดยรวมอำนาจเข้าหาศูนย์กลางได้ง่ายขึ้น มีเนื้อที่ประมาณ 210,026 ตารางไมล์ เมืองหลวงของฝรั่งเศสคือ ปารีส มีพลเมืองประมาณ 58 ล้านคน นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีการปกครองเป็นแบบสาธารณรัฐ และมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ พลเมืองอ่านออกเขียนได้ประมาณร้อยละ 99

2. ประวัติการศึกษา

ฝรั่งเศสต้องการให้ประชาชนมีอุดมคติ และความรู้สึกร่วมกันโดยใช้หลักสูตรเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ ตลอดจนความต้องการอื่น ๆ ให้มีมาตรฐานเดียวกันทุกอย่าง ไม่ต้องการเห็นความแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ยึดหลักเสรีภาพ ภราดรภาพ และมีความภาคภูมิใจในประเทศชาติของตน ได้ทำการปฏิวัติล้มล้างระบอบกษัตริย์ เมื่อปี ค.ศ.1789 เปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย หน้าที่ของโรงเรียนระดับประถมศึกษานั้นจะต้องสอนเรื่องความยิ่งใหญ่ของประเทศฝรั่งเศส สิทธิ ประชาธิปไตย และฝรั่งเศส ให้เด็กทุกคนได้ซาบซึ้ง จดจำไว้ตลอดไป ทำให้มองเห็นได้ว่าฝรั่งเศสเป็นเจ้าของวัฒนธรรมทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย เป็นเจ้าของลัทธิประชาธิปไตยในสมัยโบราณ ศาสนาได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษามาก จึงทำให้มีการรวมอำนาจอยู่ในที่แห่งเดียว ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิวัติการศึกษา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทางที่ดี ปัจจุบันรัฐบาลรับผิดชอบทางการศึกษา เพื่อให้เด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึง การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ครั้งหลังสุดได้เปลี่ยนแปลงเมื่อเดือน มีนาคม ค.ศ.1976 ส่วนการศึกษาชั้นอุดมศึกษานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อ ค.ศ.1968

หลังจากปฏิวัติครั้งใหญ่ในฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 เป็นต้นมาการศึกษาแบบเดิมที่มีการจำกัดสิทธิของผู้จะเข้าเรียน ได้เปลี่ยนมาเป็นระบบการศึกษาแบบอิสระ โดยให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนทุกคนที่จะแสวงหาความรู้และเข้าเรียนในสถาบันของรัฐทุกแห่งได้โดยไม่ต้องเสีย

ค่าเล่าเรียน ยกเว้นค่าธรรมเนียมบางประการ นอกจากนี้รัฐยังให้สิทธิเสรีภาพแก่นักเรียนและผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาอย่างเสรี และให้โอกาสแก่ชาวต่างชาติ ทุกเพศ ทุกภาษา เข้าศึกษาในสถาบันของชาติได้เหมือนชาวฝรั่งเศสทุกประการ

การศึกษาในประเทศฝรั่งเศส ได้มีการพัฒนาตลอดเวลา และจัดได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีมาตรฐานสูงแห่งหนึ่งในโลก มีการแบ่งชั้นตอนเหมือนประเทศอื่น รัฐบาลได้กำหนดการศึกษาภาคบังคับให้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 6 ขวบขึ้นไป จะต้องเข้าศึกษาจนถึงอายุ 14 ปี ต่อมาปี ค.ศ.1967 ได้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 2 ปี จนถึงอายุ 16 ปี ทั้งนี้เนื่องจากรัฐเห็นว่า เด็กอายุ 16 ปี จึงพอจะมีความรู้สามารถไปประกอบอาชีพได้

วิธีการเรียกชั้นของฝรั่งเศส ถ้าเรียนอยู่ชั้นยิ่งสูงขึ้นไปตัวเลขยิ่งน้อยลง การเรียกชั้นมัธยมต่าง ๆ จึงเรียกเป็นชั้นปีที่ 6 ปีที่ 5 ปีที่ 4 ปีที่ 3 และปีที่ 2 ชั้นปีที่ 1 เป็นชั้นสูงสุด

เนื่องจากมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปหลายยุคหลายสมัย นโยบายการศึกษาก็ได้เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ของแต่ละสมัยซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในช่วงศตวรรษที่ 10 - 13 ซึ่งเป็นสมัยกลาง (Middle Ages) ศาสนามีบทบาทต่อการศึกษามาก วัดได้สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศ ปรัชญาการศึกษาสมัยนี้ได้เน้นหนักในเรื่องความเป็นนักปราชญ์หรือผู้รอบรู้ (Scholasticism) ผู้เรียนต้องเรียนภาษาลาตินด้วยและเพิ่งจะเริ่มให้ศึกษาเพื่อการอาชีพในรูปของการฝึกงาน ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยปารีสขึ้นเป็นแห่งแรกในศตวรรษที่ 11 จัดระบบเหมือนมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยนี้ได้ตั้งโดยพวกพระจากโรงเรียนนักบวชแห่งเมือง Norte' Dame และผู้ร่วมงานจากวัดนักบุญเจเนวีฟ (St. Genevieve) และครูที่ชื่อ Abelard คณะที่เด่นคือ คณะศาสนศาสตร์ (Theology)

ในช่วงศตวรรษที่ 14 - 15 เป็นยุคฟื้นฟู (Reneissance) ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของพวกนิยมความปราดเปรื่อง (Scholasticism) มาเป็นแนวการศึกษาแบบมนุษยศาสตร์ (Classical Humanism) ซึ่งเน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลมากขึ้น นักการศึกษาเริ่มแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับความคิดเห็นทางศาสนา ยุคนี้ปกครองแบบราชาธิปไตย จนถึงช่วงศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง มีระบบชั้นวรรณะในสังคมจนถึงศตวรรษที่ 17 รัฐบาลบังคับให้วัดจัดตั้งโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาภาคบังคับแก่ประชาชน จึงกลายเป็นให้อำนาจไว้กับศาสนา มาก โดยเฉพาะนิกายโรมันคาทอลิก

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งความกระจ่าง (Enlightenment) ได้มีนักปฏิรูปการศึกษาชื่อ คอนโดร์เซต (Condorcet) พูดถึงแนวการจัดการศึกษาที่ไม่ขึ้นกับการศาสนา ซึ่งหวังกันว่าจะเป็นแนวทางใหม่ของประเทศฝรั่งเศสแต่ทางศาสนาก็ดก้นมาก

ฝรั่งเศสได้นำระบบการศึกษาเข้ามารวมไว้ส่วนกลาง เน้นความมีสติปัญญาและความปรารถนาเรียน นักการศึกษาหลายคนได้หันความสนใจจากทางศาสนาผ่านทางด้านมนุษยศาสตร์มากขึ้น ได้แก่ รูสโซ (Rousseau) มงตานิแย (Montaigne) และเดสคาตีส์ (Descartes)

ปี ค.ศ.1789 ปรากฏว่าประชาชนอ่านหนังสือไม่ออกมาก (หญิงกว่า 75% ชายกว่า 50%) เพราะค่าใช้จ่ายในการเรียนสูง รัฐบาลได้แบ่งประเทศออกเป็นหน่วยการศึกษา (Department) ตั้งระบบโรงเรียนรัฐบาลภายใต้การควบคุมของพลเรือน ยกเลิกอำนาจของศาสนาที่มีต่อการศึกษา ในปี ค.ศ.1791 ได้ออกกฎหมายให้มีระบบการศึกษาแบบรวมอำนาจซึ่งยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน ใน ค.ศ.1795 ได้ออกกฎหมายदानู ซึ่งเน้นความสำคัญของมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มากกว่าประถมศึกษา และเปลี่ยนหลักสูตรความก้าวหน้ามาใช้แทนภาษากรีกหรือลาติน สอนเด็กให้คิดโดยหลักวิทยาศาสตร์ จัดให้มีโรงเรียนโพลีเทคนิค สถาบันศิลปะ รวมทั้งวิทยาลัยฝึกหัดครูด้วย

สมัยของพระเจ้า نابโปลีเยน โบนาปาร์ต (Napolion Bonaparte) เห็นคุณค่าของการประถมศึกษา และได้กำหนดให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น 2 แบบคือ

1. โรงเรียนมัธยมแบบลิเซ่ Lycee
2. โรงเรียนมัธยมแบบคอลแลจ College

พระเจ้า نابโปลีเยนได้ตั้งมหาวิทยาลัยยูนิเวอร์ซิตีอิมเพเรียล (University Imperiale) ซึ่งเป็นหน่วยควบคุมการศึกษาของรัฐทั้งหมดทั่วประเทศ ในปี ค.ศ.1808 โดยมีเสนาบดี (Grand Master) เป็นผู้บริหารประเทศ มีอำนาจทางการศึกษามาก

ราชวงศ์เบอร์บอง (Bourbon Restoration) ต่อจากพระเจ้า نابโปลีเยน ได้ตั้งมหาวิทยาลัยแห่งประเทศฝรั่งเศส (University of France) ขึ้นแทนยูนิเวอร์ซิตีอิมเพเรียล เปลี่ยนตำแหน่งเสนาบดีเป็นรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนตำแหน่งผู้นำทางการศึกษาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการแห่งชาติ (Minister of National Education) ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาในระดับประถมอย่างมาก

ราชวงศ์จูลาย (July Monarchy) ได้ออกกฎหมายกิโซ (Guizot Law) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา โดยมีกิโซดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเป็นคนแรก ในปี ค.ศ. 1833 กฎหมายกิโซกำหนดให้ตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองหลวงของแต่ละหน่วยการศึกษา (Department) และแต่ละตำบลด้วยให้ราษฎรในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างและบูรณะโรงเรียน ได้รับเงินภาษีจากรัฐบาลบ้างตามสมควร โรงเรียนนี้ยกเว้นไม่เก็บค่าเล่าเรียนจากคนจน ประชาชนทั่วไปต้องช่วยจ่ายค่าเล่าเรียนบ้าง เพื่อให้การศึกษาเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ ได้จัดทำคู่มือการสอนให้แก่ครู กฎหมายกิโซได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่มีการศึกษาภาคบังคับในสมัยนี้ ได้กำหนดให้แต่ละหน่วยการศึกษาสร้างวิทยาลัยฝึกหัดครูของตนเอง เพื่อเปิดสอนครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในยุคศตวรรษที่ 19 กฎหมายกิโซได้ระบุให้มีการจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เปิดสอนวิชาชีพสำหรับการค้า เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม

การออกใบอนุญาตแต่งตั้งครูในสมัยนี้ได้กำหนดไว้ดังนี้ สำหรับโรงเรียนรัฐบาลให้พลเรือนมีอำนาจในการแต่งตั้งครูเข้าสอน ส่วนโรงเรียนเอกชนให้พระสังฆนายก และนายเทศมนตรีมีอำนาจในการออกใบอนุญาต ในปี ค.ศ. 1836 ได้มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นความคิดแรกเริ่มของการศึกษาผู้ใหญ่ และได้เปิดทางไปสู่ประชาธิปไตยในยุคสาธารณรัฐที่สอง

ยุคสาธารณรัฐที่สอง (Second Republic) ซึ่งอยู่ในระหว่าง ค.ศ. 1848 - 1870 เป็นสมัยของหลุยส์ นาโปเลออง (Louis Napoleon) มีความเห็นว่าควรจัดการศึกษาแบบให้เปล่าให้กับประชาชนทั่วไปและควรจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเข้าอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

3. การบริหารการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาของฝรั่งเศส เพื่อให้การศึกษาที่จำเป็นแก่ประชาชนทุกคน โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เด็กและผู้ใหญ่ทุกคนมีความเสมอภาคทางการศึกษา การฝึกฝนอาชีพ และวัฒนธรรม

มีการสังเกตและติดตามเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กได้รับแนวความคิดใหม่ พฤติกรรมใหม่และความรู้ใหม่ จำเป็นต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมยุคใหม่ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง

แปลงของสังคม เด็กได้รับการเตรียมเพื่อการศึกษาตลอดชีพ การศึกษาภาคบังคับจัดสำหรับเด็กอายุ 6 - 16 ปี ทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชน

ในประเทศฝรั่งเศสการบริหารการศึกษาใช้แบบสังคมนธ์ (Centralization) คืออำนาจอยู่ที่ส่วนกลางทั้งหมด ท้องถิ่นเป็นเพียงแต่รับนโยบายไปจัดทำไม่มีอำนาจที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างใด ก่อนจะทำอะไรต้องได้รับอนุญาตจากส่วนกลาง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บริหารทางการศึกษา รัฐมนตรีช่วยว่าการเป็นผู้ตรวจราชการ มีสภาที่ปรึกษาช่วยบริหารงาน ชั้นอุดมศึกษาก็ยังอยู่ในความดูแลของรัฐบาล เพียงแต่ยอมให้มหาวิทยาลัยได้มีส่วนปกครองตนเองบ้างตามสมควร

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ฝรั่งเศสเคลื่อนไหวทางด้านการศึกษามากขึ้นเริ่มตั้งแต่การบริหารการศึกษา ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นหัวหน้า ในสำนักงานรัฐมนตรีก็มีสภาที่ปรึกษา (Advisory Council) และเจ้าหน้าที่ประจำสำหรับให้คำแนะนำช่วยเหลือกระทรวงศึกษาธิการเป็นสำนักงานกลางอำนวยความสะดวกในกิจการทางการศึกษาให้ดำเนินไปโดยสะดวก เช่น การคัดเลือกบุคลากร และการรักษาระเบียบวินัย เป็นต้น

การบริหารโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ

1. การบริหารการศึกษาของชาติ (Nation)
2. การบริหารการศึกษาของกรม กอง (Department)
3. การบริหารของหน่วยต่าง ๆ 23 หน่วย (Academics)
4. การบริหารการศึกษาของเทศบาล (Commune)

ทั้ง 4 หน่วยนี้ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบต่อสภาการศึกษาแห่งชาติ (Chamber of Deputies) อีกต่อหนึ่ง สำหรับการจัดการศึกษาในระดับวิชาชีพชั้นสูงนั้น รัฐได้ออกกฎหมาย ปี ค.ศ.1885 ควบคุมไว้ด้วย และกฎหมายปี ค.ศ.1886 ด้บัญญัติให้มหาวิทยาลัยมีชื่อบังคับของตนเอง

หน้าที่ของรัฐในการบริหารการศึกษาของโรงเรียน รัฐได้จัดทำเกี่ยวกับสิ่งสำคัญต่อไปนี้คือ

1. สร้างโรงเรียนขึ้นให้พอกับจำนวนนักเรียน
2. ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีขึ้นหลายแห่ง

3. ตัดวิชาศาสนาออกจากหลักสูตรชั้นประถมศึกษา (ปัจจุบันแยกการศึกษาออกจากการศึกษาทั้งหมด)

4. ให้โรงเรียนสอนวิชาหนักไปทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5. ตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐขึ้น 15 มหาวิทยาลัย

6. ตั้งโรงเรียน ลีเซ่ Lycee และคอลแลจ College สำหรับสตรี

7. ออกกฎหมายประถมศึกษาบังคับให้เด็กเข้าเรียนอายุระหว่าง 7 - 13 ปี (ปัจจุบันขยายเป็น 6 - 16 ปี)

ในช่วงนั้นกระทรวงศึกษาธิการของประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งเขตการศึกษาทั่วประเทศออกเป็น 23 เขต เรียกชื่อแต่ละเขตว่า Academic (Educational Region) แต่ละเขตมี Rector เป็นหัวหน้าผู้อำนวยการกิจการของการอุดมศึกษา (Higher Education) และการศึกษาแขนงอื่นๆ และได้กำหนดให้เมืองหนึ่งหรือเขตหนึ่งมีมหาวิทยาลัยอยู่หนึ่งแห่ง มีอธิการบดี และสถาปนิกบริหารทำหน้าที่พิเศษ และควบคุมการศึกษาในภาคนั้น ๆ มหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมโรงเรียนและสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาในเขตของตน

โรงเรียนและสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นของรัฐ ดังนั้น จึงอาศัยงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการและต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงด้วย ส่วนสถานศึกษาทางเทคนิคสังกัดกระทรวงอื่น

การบริหารการศึกษาของฝรั่งเศสในปัจจุบัน

ประเทศเป็นผู้กำหนดนโยบายการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการแจ้งให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบถึงขอบเขตและหน้าที่ตามกฎหมายของกระทรวง คำสั่งต่าง ๆ จะถูกส่งไปยังสหพันธ์ครู และสมาคมผู้ปกครองและครู โครงการใด ๆ ต้องเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาและเทคโนโลยี การศึกษาและคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ ผู้ตรวจการการศึกษามีหน้าที่ตรวจการการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ

ในปัจจุบันประเทศฝรั่งเศส แบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 25 เขต แต่ละเขตมีศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการสอนและเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยในเขตด้วย ผู้ตรวจการการศึกษาช่วยศึกษาธิการเขตในเรื่องของกีฬาเยาวชน การสุขภาพและบริการต่าง ๆ ของโรงเรียนและการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

ในแต่ละกองในสำนักงานเขต ผู้ตรวจการศึกษาทั้งชายและหญิง ให้คำแนะนำในการ แต่งตั้งและเลื่อนตำแหน่งครูในระดับ 1 (4 ปีแรก) และเป็นคณะกรรมการแนะแนวของครูด้วย ผู้ตรวจการระดับนี้ขึ้นตรงต่อผู้ตรวจการเขต ซึ่งทำหน้าที่แทนศึกษาธิการเขตในการดูแล การศึกษาในเขตนั้น ๆ คณะกรรมการผู้ปกครองมีหน้าที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองร่วมมือกับโรงเรียน

มหาวิทยาลัยเป็นองค์อิสระ แต่คณะกรรมการการอุดมศึกษาและวิจัยแห่งชาติจัดทำ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอุดมศึกษา จัดการประชุมสัมมนาอธิการบดี เกี่ยวกับกิจการของ มหาวิทยาลัย วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาพิเศษอื่น ๆ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านนั้น ๆ (อบรม สันนิบาต, 2537 : 66)

การสนับสนุนทางการเงิน

นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลของฝรั่งเศส ทั้งโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยม ศึกษาไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ส่วนในมหาวิทยาลัยนักศึกษาต้องเสียค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย เท่านั้น เมื่อเด็กเข้าเรียนในชั้นอุดมศึกษาแล้ว บิดามารดาและผู้ปกครองได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลหลายลักษณะด้วยกัน เช่น ให้อุปการณในการศึกษา ให้ยืมหนังสือและ ตำราเรียน เป็นต้น บิดามารดาและผู้ปกครองจะเสียค่าใช้จ่ายบางส่วนเท่านั้น สำหรับครอบครัว ผู้มีรายได้ต่ำ มีทางจะขอรับเงินทุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีอยู่ประมาณ 1,400,000 ฟรังก์ ระดับอุดมศึกษา ประมาณ 119,000 ฟรังก์ นอกจากนี้ศึกษามหาวิทยาลัยยังได้รับบริการการช่วยเหลืออีกบางประการ เช่น รัฐจัดตั้งร้านจำหน่ายอาหารและที่พักอาศัยอมเยาขึ้นภายใน มหาวิทยาลัย โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายบางส่วน

4. ระบบการศึกษา

กฎหมายเดิม ของฝรั่งเศสกำหนดไว้ว่าการศึกษภาคบังคับของฝรั่งเศสมีระยะเวลา 6 ปี เด็กทุกคนเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 5 ขวบเศษ ๆ โดยเข้าเรียนในชั้นอนุบาลก่อน 1 ปี แล้วจึงเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาอีก 5 ปี หรือต้องเข้าเรียนจนอายุครบ 14 ปี ต่อมาปี ค.ศ.1967 รัฐบาลได้ขยาย การศึกษาภาคบังคับออกไปจนถึงอายุครบ 16 ปี การศึกษาภาคบังคับเพิ่มเป็น 8 ปี โดยจัดระบบ การศึกษาดังต่อไปนี้

